

ВСТУП

15 березня 2022 року набрав чинності Закон України від 3 березня 2022 року № 2108-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність». За три місяці чинності норм ст. 111–1 Кримінального кодексу України (далі – КК України) «Колабораційна діяльність» вже зареєстровано 1223 кримінальні провадження за ознаками злочинів, передбачених цією статтею, що свідчить про актуальність і необхідність вироблення єдиного підходу до розуміння змісту й обсягу понять ««колабораціонізм», «колабораційна діяльність», ознаки провадження останньої.

Злочини проти основ національної безпеки, особливо вчинені в період воєнного стану, приховують надзвичайно велику суспільну небезпеку, а отже, потребують швидкого й ефективного розслідування фактів їх вчинення. Це завдання, серед іншого, може бути розв’язане через залучення можливостей судової експертизи.

Розслідування злочинів за фактами колабораційної діяльності вимагає застосування спеціальних знань у різних галузях, де вагому роль відіграє судово-лінгвістична (семантико-текстуальна) експертиза.

Експерти-лінгвісти Українського науково-дослідного інституту спеціальної техніки та судових експертиз Служби безпеки України (далі – ІСТЕ СБУ) володіють значним досвідом у проведенні відповідного виду судових експертиз і понад 20 років працюють над розробкою нових перспективним напрямів семантико-текстуальних досліджень з метою супроводження розслідування злочинів проти основ національної безпеки, в тому числі за ознаками державної зради (ст. 111 КК України).

Водночас беззаперечною є необхідність об’єднання зусиль фахівців національних та зарубіжних експертних установ з метою якнайшвидшої адаптації наявних напрацювань для ефективного застосування у кримінальних провадженнях за новими статтями КК України: «Колабораційна діяльність» (ст. 111–1 КК України) та

«Виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України, глорифікація її учасників» (ст. 436–2 КК України).

Основними питаннями фахових дискусії повинні стати методологічні особливості проведення судово-лінгвістичних експертиз у кримінальних провадженнях за фактами колабораційної діяльності та проблемні аспекти правової оцінки висновків експертів у провадженнях цієї категорії. Крім того, важливим є обговорення різних аспектів експертного забезпечення розслідування фактів колабораційної діяльності, у тому числі особливості проведення комплексної психолого-лінгвістичної та комп'ютерно-технічної експертиз.

Необхідним видається також налагодження комунікацій між учасниками кримінального провадження, зокрема між сторонами обвинувачення і захисту та експертом. Обговорення актуальних питань експертного забезпечення розслідування фактів колабораційної діяльності дає змогу поглибити знання слідчих, прокурорів, адвокатів щодо меж компетенції судового експерта-лінгвіста, питань, що можуть бути розв'язані судово-лінгвістичною експертизою, а також уникнути типових помилок при призначенні відповідних видів експертиз.

Міжнародний науково-практичний круглий стіл «Експертне забезпечення розслідування фактів колабораційної діяльності» (далі – Круглий стіл) повною мірою виконав окреслені вище завдання. Представлений збірник тез доповідей є узагальненим та систематизованим викладенням матеріалів обговорень і розрахований на широке коло фахівців сектору безпеки, співробітників судових, правоохоронних органів, установ судової експертизи, закладів вищої освіти.

*Директор Українського
науково-дослідного інституту
спеціальної техніки та судових експертиз
Служби безпеки України
Андрій СВИНЦИЦЬКИЙ*